

майна (якщо цей строк було визначено в ухвалі); завершення кримінального провадження у формі його закриття (окрім потреби вирішення питання про накладення спеціальної конфіскації); ухвалення виправдувального вироку. Ці правила є імперативними вимогами, адже вони визначають випадки обов'язкового скасування арешту майна, що передбачає безпідставність подальшого обмеження права володіння чи розпорядження цим майном.

Список використаних джерел

1. Кримінальний процесуальний кодекс України : затв. Законом України від 13 квіт. 2012 р. № 4651-VI. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17#Text>.

2. Постанова Об'єднаної палати Касаційного кримінального суду у складі Верховного Суду від 15 квіт. 2024 р. у справі № 554/2506/22 (провадження № 51-4350кмо23). URL : <https://reyestr.court.gov.ua/Review/118558563>

Зайка Сергій Олегович,

доцент кафедри кримінального процесу
Національної академії внутрішніх справ,
кандидат юридичних наук, доцент

ОКРЕМІ АСПЕКТИ ПРАВОВОГО ТА ПСИХОЛОГІЧНОГО СУПРОВОДУ ГОТОВНОСТІ ОСОБИСТОСТІ ДО СЛІДЧОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В НАЦІОНАЛЬНІЙ ПОЛІЦІЇ УКРАЇНИ

Сучасний етап державотворення детермінований впливом економічних, політичних, соціальних та інших чинників, які суттєво відображаються на готовності працівників поліції виконувати на високому рівні професійні функції.

Діяльність слідчого є важливим компонентом кримінального судочинства, який забезпечує належне розслідування кримінальних правопорушень і захист прав, свобод та законних інтересів учасників кримінального провадження. У сучасному суспільстві, де рівень злочинності, а також вимоги до юридичних стандартів постійно зростають, ефективність роботи слідчого стає критично важливою. Слідчі є не лише фахівцями, які збирають, перевіряють, оцінюють докази й викривають правопорушників, а й представниками кримінального судочинства, які мають дотримуватися етичних і правових норм.

Правові засади діяльності слідчого Національної поліції України включають численні законодавчі акти й підзаконні нормативні документи, які визначають права та обов'язки слідчих, процедуру розслідування, гарантії для учасників кримінального провадження. Цей правовий контекст формує основи, на яких базуються рішення та дії слідчого. Крім своїх юридичних знань, слідчий також має спиратися на психологічні навички задля ефективної взаємодії з усіма учасниками розслідування – потерпілими, свідками, підозрюваними, захисниками тощо. Розуміння психологічних аспектів, таких як емоційний інтелект, комунікація, спостережливість, стресостійкість є необхідними для досягнення успіху в переважно складних і часто напружених ситуаціях.

Процес підготовки фахівців для слідчих підрозділів Національної поліції України регламентується такими нормативно-правовими актами України: Законом України від 01 липня 2014 року № 1556-VII «Про вищу освіту» [1]; Законом України від 02 липня 2015 року № 580 «Про Національну поліцію України» [2]; наказом МВС України від 17 січня 2023 року № 21 «Про затвердження нормативів чисельності курсантів, слухачів, ад'юнктів (аспірантів), які навчаються за державним замовленням у закладах вищої освіти із специфічними умовами навчання, що належать до сфери управління МВС, на одну посаду науково-педагогічного працівника» [3]; наказами МВС України: від 14 листопада 2013 року № 1095 «Про порядок замовлення та виготовлення документів про освіту державного зразка для навчальних закладів системи МВС України, обліку і видачі їх карток» [4], від 18 вересня 2024 року № 634 «Про затвердження Порядку проведення практичної підготовки здобувачів вищої освіти закладів вищої освіти із специфічними умовами навчання, що належать до сфери управління Міністерства внутрішніх справ України» [5], від 15 квітня 2016 року № 315 «Про затвердження Порядку добору, направлення та зарахування кандидатів на навчання до закладів вищої освіти із специфічними умовами навчання, які здійснюють підготовку кадрів для Міністерства внутрішніх справ України і Національної поліції України, та вишого військового навчального закладу Національної гвардії України» [6], від 18 травня 2022 року № 305 «Про затвердження Порядку добору (відбору) на навчання до закладів освіти на період дії воєнного стану» [7], від 14 лютого 2008 року № 62 «Про затвердження Положення про вищі навчальні заклади МВС» [8] та іншими.

Становлення України у сучасних умовах відбувається під впливом змін у економічних, політичних та соціальних сферах життєдіяльності держави. Це зумовлюється вагомим внеском щодо змін правовідносин, зокрема й у галузі освіти. Здобуття освіти для майбутнього слідчого є першою сходинкою професіогенезу, цілісного безперервного процесу становлення, розвитку й трансформації особистості фахівця, що охоплює період від професійного самовизначення до завершення трудової діяльності. Залежно від цього буде визначатися ефективність та якість застосування отриманих знань і вмінь на практиці.

Професійне становлення слідчого відбувається за умов відповідності певним вимогам, які забезпечать якісний та високий рівень готовності до виконання професійних обов'язків. Це у свою чергу сприятиме розвитку висококваліфікованого та конкурентоспроможного працівника поліції.

Психологічна готовність особистості до слідчої діяльності визначається сукупністю певних вимог, яким він повинен відповідати. Модель готовності складається із взаємопов'язаних та взаємозумовлених видів. Кожен із елементів готовності детермінується провідними професійно важливими знаннями, вміннями, навиками, якостями та мотивацією.

Система методичного забезпечення навчально-методичного процесу спрямована на реалізацію розвитку загальних та спеціальних компетентностей, що своєю чергою сприяє розвитку комунікативної, психологічної, інтрапсихічної, фізичної, фізіологічної та загальнокультурної готовності. Це становить підґрунтя до формування висококваліфікованого та конкурентоспроможного працівника поліції.

Професіогенез слідчого відбувається за умов набуття певних загальних та спеціальних компетентностей, якими повинен володіти слідчий на високому професійному рівні. Особливо це прослідковується в умовах виконання безпосередніх професійних обов'язків.

У літературі зазначається, що під час проведення слідчих (розшукових) дій, слідчому повинні бути притаманні певні різновиди готовності особистості до слідчої діяльності.

Зокрема, при проведенні допиту повинні бути розвинуті на високому рівні аналітична, прогностична, криміналістична, стратегіко-тактична, фізіологічна, комунікативна та творча готовність; при пред'явленні для впізнання – засвідчувальна, стратегічно-тактична, діагностична, комунікативна, аналітична,

управлінська готовність; при проведенні обшуку – стратегічно-тактична, розшукова, прогностична і аналітична готовність; при проведенні огляду та слідчого експерименту – стратегічно-тактична, аналітична, прогностична, управлінська готовність; при освідуванні особи – аналітична, управлінська та стратегічно-тактична; при проведенні експертизи – криміналістична, прогностична та аналітична готовність; при спостереженні за особою, річчю або місцем – аналітична, прогностична, стратегіко-тактична, комунікативна, сугестивна, пошукова, креативна та фізіологічна готовність [9; 10; 11; 12; 13].

Відповідно до структурно-логічної моделі готовності особистості до слідчої діяльності визначаються професійно важливі вміння, які детермінують певні різновиди готовності до слідчих (розшукових) дій. Важливим є також поряд із встановленням вмінь, здійснювати критерії оцінки рівня сформованості даних вмінь.

Якісна та ефективна підготовка закладів вищої освіти із специфічними умовами навчання повинна розвивати та формувати у майбутніх слідчих на високому рівні готовність якісно та ефективно виконувати професійні обов'язки.

Список використаних джерел

1. Про вищу освіту : Закон України від 01 лип. 2014 р. № 1556-VII. *Верховна Рада України* : офіц. веб-сайт. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18#Text>.

2. Про Національну поліцію : Закон України від 02 лип. 2015 р. № 580-VIII. *Верховна Рада України* : офіц. веб-сайт. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/580-19/sp:max100#Text>.

3. Про затвердження нормативів чисельності курсантів, слухачів, ад'юнктів (аспірантів), які навчаються за державним замовленням у закладах вищої освіти із специфічними умовами навчання, що належать до сфери управління МВС, на одну посаду науково-педагогічного працівника : наказ МВС України від 17 січ. 2023 р. № 21. *Офіційний вісник України*. 2023. № 15. Ст. 964.

4. Про порядок замовлення та виготовлення документів про освіту державного зразка для навчальних закладів системи МВС України, обліку і видачі їх карток : наказами МВС України: від 14 листоп. 2013 р. № 1095. *Офіційний вісник України*. 2013. № 98. Ст. 3616.

5. Про затвердження Порядку проведення практичної підготовки здобувачів вищої освіти закладів вищої освіти із

специфічними умовами навчання, що належать до сфери управління Міністерства внутрішніх справ України : наказ МВС України від 18 верес. 2024 р. № 634. *Верховна Рада України* : офіц. веб-сайт. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1487-24?lang=uk#Text>.

6. Про затвердження Порядку добору, направлення та зарахування кандидатів на навчання до закладів вищої освіти із специфічними умовами навчання, які здійснюють підготовку кадрів для Міністерства внутрішніх справ України і Національної поліції України, та вищого військового навчального закладу Національної гвардії України : наказ МВС України від 15 квіт. 2016 р. № 315. *Верховна Рада України* : офіц. веб-сайт. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0668-16/sp:max100#Text>.

7. Про затвердження Порядку добору (відбору) на навчання до закладів освіти на період дії воєнного стану : наказ МВС України від 18 трав. 2022 р. № 305. *Офіційний вісник України*. 2022. № 39. Ст. 2140.

8. Про затвердження Положення про вищі навчальні заклади МВС : наказ МВС України від 14 лют. 2008 р. № 62. *Верховна Рада України* : офіц. веб-сайт. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0193-08/sp:max100#Text>.

9. Пасько О. М. Готовність слідчого до проведення обшуку та огляду крізь призму вмінь. *Південноукраїнський правничий часопис*. 2016. № 1. 143–149.

10. Пасько О. М. Професійно важливі вміння, які детермінують готовність слідчого до проведення допиту. *Роль та місце ОВС у розбудові демократичної держави* : матеріали VII Міжнар. наук.-практ. конф. (Одеса, 5 берез. 2015 р). Одеса : ОДУВС, 2015. С. 118–120.

11. Пасько О. М. Криміналістичні, організаційно-тактичні та психологічні особливості проведення допиту. *Юридичний бюлетень*. 2021. № 18. С. 96–105.

12. Пасько О. М. Перелік професійно важливих вмінь, які детермінують готовність слідчого до проведення гласних слідчих (розшукових) вмінь. *Південноукраїнський правничий часопис*. 2015. № 1. С. 116–121.

13. Цільмак О. М., Проценко О. О. Професійно важливі уміння, які обумовлюють компетентне проведення негласних слідчих (розшукових) дій. *Південноукраїнський правничий часопис*. 2014. № 3. С. 149–151.